

Eduard Vilde pidas Virumaad alati oma kodukandiks

Kuigi Eduard Vilde veetis Virumaal vaid oma kümme esimest eluaastat, jäi siinne kant talle ikka armsaks ning leidis tema loomingu mitu korda kajastamist.

**Andres Pulver
koduloolane**

Eduard Vilde sündis Pudivere Sootiigi Pelgulinnas 4. märtsil 1865. Kuigi ta ise kogu elu jooksul väitis, et tegelikult oli tema sünnipäevaks 5. märts, kõnelevad Simuna kiriku meetrikaraamatud siiski teist keelt.

Sama, 1865. aasta jüripäeval kolis Vildede pere Muuga karjamõisa Ädiveresse, kuhu isa Jüri kupja koha sai. Mõne aja pärast oli Jüri Vilde aga juba Muuga mõisa aidamees.

Euroopa viisakusest eemal olev metsanurk

Tollal oli Muuga kant suhteliselt mahajäetud, põllud olid praegustest märksa väiksemad ning metsa oli palju vähem. Muuga mõis oli ümbritsetud metsa ja põllude tuntuks kunstnike kokkusaamise paigaks.

Eduard Vilde on ise oma teostes nimetanud Muugat Euroopa krohvitud viisakusest eemal olevaks metsanurgaks.

Muuga mõisas sai Vilde oma esimesed triibulised. Muuga mõis on ta kirjutanud: "Mõisale hoopis uus, sellel on palju kaunistusi, mis ei ole enam nähtaval".

otsa nagu kinni naelutatud." Mõisa uhked kunstikogud võisid väikemehe esialgu pahviks lüüa küll, seda enam, et Vilde puhul oli tegemist veel keelatud viljade nautimisega.

Lapsepõlvemaadest Muugal on Vilde hiljem kirjutanud mitmes jutustuses. Ega ta väga pikka aega Muugal elanud, sest 1875. aastal oli ta juba Tallinnas ja asus õppima Pastor Lutheri Poeglaste Vaestekoolis.

Korv õlut pillimeestele

1880-ndate aastate lõpul võis Eduard Vildet taas Virumaal kohata, sedapuhku Vaivaras, kus ta sageli nädalate kaupa kohaliku kõstri J. Muthmani pool elas. Koos Muthmaniga tegi ta pikki retki ümbruskonda ja külastas ka talumees Friedrich Vahtrikku, kes oli Vilde hea sõbra, Tallinna kirjastaja ja ajakirjaniku Jakob Hermann Vahtriku vend.

1895. aastal esines Eduard Vilde peokõnega Rakveres "Õöbiku" seltsi korraldusel toimunud maakondlikul laulupeol. Kõne ilmus hiljem Postimehes koos peo kirjeldusega Vilde sulest.

Kui Vilde tegi 1887. aastal katset ise Postimehe väljaandjaks hakata, üritas ta selleks otstarbeks oma Simuna sugulastelt tulutult laenu saada. Sellele vaatamata ei katkestanud ta suhteid oma kodunurgaga ja pidas sealtkandi rahvast ikka au sees.

Paasverest pärit kunstnik Heinrich Olvi on meenutanud: "Kui Paasvere pasunakoor käis kooliõpetaja J. Tillikase juh-

Eduard Vilde

timisel 1896. a. Tallinnas laulupeol, suhtus ajakirjanikuna peol viibinud Vilde kodukoha muusikameestesse üpris soojalt. Tutvuse värskendamiseks tellis ta kohe korvi õlut ja jagas järgnenud ühises vestluses paasverelaste muusikalisele isetegevusele rohkesti tunnustavaid sõnu."

Virumaa Vilde loomingu

Esimest korda kerkib Virumaa Eduard Vilde loomingu esile 1886. aastal Virulases ilmunud jutustuses "Lina-Mai", mille sündmustik tugineb autori sõnade kohaselt kodumaakonna külaelust võetud lugudele. Humoristliku jutustuse "Laadalelled" prototüübid põlvnevad Simuna ja Väike-Maarja kihelkonnast.

Muuga ainetel on loodud ju-

tustus "Punane mulk", novell "Kondivalu kõrtsirahvas" ja loomulikult mälestuspilt "Minu esimesed triibulised". Muugaainest on ohtrasti veel novellis "Kupja-Kaarli adjastaadid", vähe-maal määral aga veel mitmes Vilde teoses.

Jutustuse "Tooma tohter" peategelase Marjapuu prototüübiks oli Erra vallast pärit revolutsionäär Anton Lust, kes mõisteti surma sõjariistade ära- viimise eest Viru-Maidla mõisast.

Jutustuses "Jobu" on kasutatud Alutaguse motiive, novelli "Kosilane Rakverest" pealkiri räägib aga ise enda eest.

Romaani "Raudsed käed" esimeses peatükis on juttu Simuna talupojast Villem Luigest, kes peab kõrge mõisarendi tõttu isatalust lahkuma ja Narvas vabrikutööliseks hakkama.